

BYLTĚ JEDEN VELMI, ALE VELMI CHUDOBNÝ KOVÁŘ. SNAD I JEMU se někdy lépe vedlo, ale oženil se, Bůh ho obsypal dětmi, s řemeslem začalo se mu špatně dařit, jmění neměl, ani zahrádku, ani kus zemičky — což divu, že přišel na mizinu. Ze dne na den vedlo se mu hůře, a konečně ho ta bída i pláč hladových dětí tak domrzely, že se mu živu býti znechtělo. I vzalť posledních sedm krejcarů, co měl ještě na svojom bydle, koupil si provaz a šel do lesa, aby se oběsil.

Přijda do lesa, vyhlídl si strom a právě chtěl provaz hoditi přes silnou jednu větev, vtom — kde se vezme, tu se vezme — přistoupí k němu neznámá panička a začne ho odmlouvati, aby se nevěšel, že je to hřích a mrzký čin. — Kovář se nad tím zjevením zarazil a zdálo se, jako by chtěl od svého předsevzetí ustoupit, ale hned se zase upamatoval na svoji bídu a provaz znova na větev házel. I zase mu panička domlouvá, aby to nečinil, že to je hřích i mrzké že je to — ale kovář nedbaje na její slova, provaz na krk si otáčel. Tu ta panička před něho se postavila a ruku mu odtrhnouc pravila: „Něvešaj sa, kováču, něvešaj! Ja ti v tvojej biedě spomuožem. Dám ti bohatstva, koľko len buděš chceť, ak mi slúbiš dať, o čom ty v dome tvojom doteraz něznáš.“

„Ej nuž, čože by to mohlo byť, o čom by ja v mojom dome něveděl,“ pomyslil si kovář a nemohlo mu nikterak napadnouti, co by to mohlo být, o čem by doma něveděl. „A čo je aj, nuž budě dáka pletka,“ pravil sám k sobě a prisľbil paničce, že jí dá, co si žádá, jen když mu z bídy pomůže. Panička zmizela, ale onedlouho přinesla kováři sílu peněz, řkouc mu: „Tu máš, čo som ti slúbila, a pre to, čo si mi ty slúbil, si o sedem rokou príděm.“ —

Panička opět zmizela a kovář potěšen s bohatstvím domů se vrátil.

Když domů přišel a bohatství po stole rozložil, bylo radosti plná chyže; když ale ženě vyjevil, pod jakou záminkou peníze dostal, pustila se žena do hrozného nářeku, neboť byla pocítila, a o tom muž nevěděl. „No veď si mi urobil,“ plakala, „veď si vlastnuo dieťa zapredal ešte skuor, ako by sa bolo narodilo!“ — Lekl se i kovář, ale co platno, již slib byl dán a odvolat se již nedal.

Kovářka, když jí čas uplynul, porodila krásné děvčátko se zlatými vlasy a se zlatou hvězdičkou na čele. To děvčátko rodiče opatrovali jako oko v hlavě a vychovávali je, jak jen znali, až do sedmého roku. Sedm rokův pominulo, an tu náhle pod kovářovými okny černý kočár zastavil, z něhož známá kováři paní vystoupila. Když se byla kováři ohlásila, proč přišla, vzala Zlatovlásku, ke kočáru si ji odvedla a do něho s ní se posadila. S pláčem a hořekováním vyprovázeli ji rodiče až po cintier¹. Chtěli jíti dále ještě, ale paní nedovolila. — Plačící vrátili se tedy domů. — Zanechmež je a ohlédněme se za utěšeným děvčetem.

Tu odvážela paní v černém voze pustými lesy a dolinami za drahý čas, až konečně do jednoho krásného zámku dojeli, kde zastavili. Paní zavedla děvče do zámku; tam ji po devětadevadesáti jizbách provedla a potom jí takto pravila: „Tu ty budeš, diouka moja, bývať. Týchto devädesiatdëvať izieb zanažívam pod tvojou opätërou. Ktorá sa ti len zapáči², v tej muožeš bývať, aleže mi do stej ani nënakukni, lebo by si mohla zle pochodiť. O sedëm rokou sa zase uvidíme, a dotedy sa riadŕ, ako sa budeš znať a ako som ti kázala.“ — Jak to dořekla, zmizela.

¹ Za vesnicí, kdež obyčejně hřbitov bývá.

² Zalíbí.

Po celých sedm let přebývala Zlatovláska v tom zámku, rostla jak jahodka v lese, sama a sama, a stávala se den co den krásnější a moudřejší.

Procházela se po devětadevadesáti jizbách, čistila je, pořádala a tak jí léta ucházely. Do sté jizby nahlídnout se ale neopovážila. — Když sedm roků uplynulo, paní se vrátila. „No, či si do ostatnějš³ izby něnakukla?“ byla první její otázka.

„Nie,“ odpověděla Zlatovláska a paní jí věřila, vědělať dobře, že mluví děvče pravdu. Zakrátko, když byla v zámku vše prohlídla, poručila Zlatovlásce jako prve, aby do poslední jizby nechodila, a opět na sedm roků odešla.

Prochází se zase Zlatovláska po devětadevadesáti jizbách, prochází se, pořádá je, čistí, aby jako zrcadlo byly, — a na stou ani nepomyslí. Ale tu jednoho dne slyší utěšenou hudbu, která jako by z té jizby vycházela. Jakkoli hudba vábná byla, že nikdy cos podobného neslyšela, přece se napoprvé zdržela; když se ale druhý den hudba opakovala a ještě krásněji a vábněji, tu se nemohla Zlatovláska déle zdržeti a podívala se do sté jizby. Za stolem sedělo dvanácte zakletých lidí nepohnutě jako kostlivci a za dveřmi stál jeden, který když Zlatovláska otevřela, pro živého Boha ji prosil a zaklínal, aby nevyjevila paní, co v jizbě viděla, aby do hrdla tajila, byť se s ní i nejhůře dělo. Ulekla se Zlatovláska, a přisvědčíc zaklenci, rychle dvěře zavřela jdouc zase po své práci, čistiti jizby.

Za sedm rokův se panička vrátila; vědělať již, že byla Zlatovláska v poslední jizbě. Hned se jí ptala: „No diouča, ty si do ostatnějš izby nakukla? Povedzže mi, čo si v něj viděla?“ „Nič,“ tajilo děvče. Paní se jí ptala po druhé, ale ona vždy, že nic. Vidouc, že to nechce pověditi, hrozila jí: „Ak mi něpovieš, čo si v tej poslednějš izbe

³ Poslední.

viděla, hodím ťa do studně a němou zstaněš?“ I té hrozby se děvče neleklo a jen tajilo. Tu ji paní chytla a hodila do studně a tak ji porobila, že s nikým jiným mluvit nemohla leč s paní samú. Když se Zlatovláska vzpamatovala, viděla se na suchém dnu studně a před sebou viděla průchod ve skále. I šla tím průchodem a přišla na pěknou zelenou louku, okolo níž byl les. — I zůstala tam, živíc se jahodami a sladkými kořínky. Ta paní se jí i tam zjevovala a zavždy ji prosila, aby jí pověděla, co viděla v poslední jizbě, ale ona nepověděla.

Jednou lovil v lese mladý král, a zabloudiv až na tu louku, našel tam Zlatovlásku spící na zeleném pažitě. — Velmi se podivil, kde se tam v pustině tak nevidaná krása vzala. — Díval se na ni dlouho, a čím více se díval, tím se mu více líbila, až si konečně umínil, že ji vzbudí, s sebou do zámku si odvede a za ženu vezme, nechť si o tom lidé soudí jakkoli.

I vzbudil ji potichu a ptal se jí, kdo je, proč tam sama spí v té pustině? Ale ona mu odpověditi nemohla. — I myslel si, že se ho lekla a stydí, a proto se jí dále tázal, zdali by nešla s ním na zámek. Zlatovláska zase nic neřekla, jen hlavou kývla, že nedbá. Vzal ji tedy mladý král na svůj zámek, dal jí krásné šaty upravit a potom, jak si byl umínil, za ženu ji pojmul a navzdor tomu, že byla němá, rád ji měl. — Žili velmi šťastně spolu a spokojeně. Asi za rok blížila se k porodu; král se velice těšil, ale ona bývala velmi smutná. Když čas vypršel, porodila krásného chlapečka se zlatými vlásky a zlatou hvězdičkou na čele. Kdo byl radší než král. Dal přistrojiti skvostnou hostinu a mnoho sezval hostů, aby se s ním radovali. — Ale radost jejich v smutek se proměnila.

V noci zjevila se Zlatovlásce panička a začala jí hroziti, že jí chlapečka zadrhne, jak nepoví, co viděla v poslední jizbě. Zlatovlásku přešel mráz hrůzou, ale neprořekla

ani slovo. Tu paní utěšeného chlapce zaškrtila, Zlatovlásce krví ústa pomazala a zmizela. Když ráno chlapce mrtvého našli, nelze popsati, kterak se všickni lekli. Hledali v celém zámku, jestli by někde zločinec schován byl, který chlapce zadržl, ale věru nikoho nenašli. Mnozí křičeli, že to sama královna udělala, že má ústa krví umazaná, a ona musela mlčeti ke všemu. Než král jediný víru tomu nepřiložil a zase žil s ní spokojeně potom jako předtím, ač se oba trápili nad smrtí krásného chlapce. —

Pán Bůh jim zase požehnal. — Královna přišla po čase do polohu a porodila děvčátko se zlatými vlásky a hvězdičkou na čele, tak utěšené, jako sama královna byla. — Král se velice radoval; aby se žádné neštěstí státi nemohlo, rozestavil stráže po celém zámku až do ložnice královny, že by jim ani myška proklouznouti byla nemohla. — Ale což to bylo platné proti panině moci? Pustila na všechny spánek a zaspali jako snopy. Ona ale vešla do jizby ku královně a tázala se jí zase, co viděla v poslední jizbě, a hrozila, nepoví-li, že jí děvčátko zadržne. „Nič,“ odpověděla královna, ale ruce prosebně k paní vztáhla. — Ta ale nedbajíc na ni děvčátko vzala, zadržla, paní ústa krví pomazala a zmizela. Ráno bylo děvčátko mrtvé a stráž nevěděla, jak se to státi mohlo. — Král byl všecek bez sebe lítostí a hněvem nad neslýchanou tou bezbožností. V celém zámku prohledali každý koutek, ale o nikom ani vidu ani slechu. „Královna si diouča sama zadržla, veď má ústa krvavie!“ začali všickni volati, za nestatečnou osobu, za strigu⁴ ji vyhlašovali a k smrti na hranici odsuzovali. Konečně i král v podezření ji vzal a k smrti odsoudil.

Za městem měli ubohou Zlatovlásku upálit. Už ji vyvedli — už k sloupu přivázali — už chtěli hranici zapa-

⁴ Čarodějnice.

lovat — vtom přiletí odkudsi černý kočár a středem lidstva přímo letí k Zlatovlásce, u níž zastane. Z kočáru vystoupí známá jí paní a ptá se jí: „Nuž povedz, diouka moja, čo si v tej ostatnej izbe viděla, lebo ti je už teraz, ako vidíš, všetko jedno.“ „Nič som neviděla“ — odpoveděla Zlatovláska. Tu zvolala paní všecka uradovaná a proměněná: „Ďakujem ti; to je tvoje aj moje šťastie, že si nevravela⁵. Skrže to si mňa i tých dvanástich zakliatých, čo si ich v tej ostatnej izbe viděla, vyslobodila. — Keby si bola vyjavila, bola by si nás všetkých, i samu seba na večnie veky zatratila.“ — Po těch slovech přikročila paní ku kočáru, a vynesši z něho dvě děti zlatovlasé s hvězdičkami na čelech, královně do náručí je vložila; byly to její vlastní. Potom vsednouc do kočáru, zmizela.

V tom okamžení Zlatovláska promluvila a králi začala rozprávěti, jak a co se s ní dělo. Král ani očím svým věřiti nechtěl, vida ty divy; když mu ale Zlatovláska vše vyrozprávěla, tu padl jí okolo krku, prose za odpuštění, že tak nemilosrdně s ní zacházel. Potom si ji i s krásnými dítkami dovezl do zámku, poslali pro kováře, který k nim přišel se všemi dětmi, a tak všickni vespolek žili šťastně a spokojeně bůhví jak dlouho.

⁵ Pravdu nepověděla.